

แนวทางการจัดการของมูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์ Management of the Handicapped Animal Foundation

กฤติยาณี สันตะวา

Kittiyanee Santawa

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Master of Public Administration student

College of Management Innovation Rajamangala University of Technology Rattanakosin

E-mail: karnkittiyanee2603@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออภิปรายเนื้อหาสาระ แนวทางการพัฒนาการจัดการของมูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการ โดยใช้วิธีการตรวจสอบและสังเคราะห์งานการศึกษา ประกอบด้วย ปัญหาสุนัขจรจัด และแนวทางการพัฒนาการจัดการของมูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการ ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ดูแลสัตว์พิการ และสัตว์จรจัดที่ถูกทอดทิ้ง โดยพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับปัญหาสุนัขและแมวจรจัดในสังคมไทย บทบาทของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 และแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการของมูลนิธิให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ปัญหาสุนัขและแมวจรจัดเป็นปัญหาทางสังคมที่ยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย แม้จะมีมาตรการจากภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง แต่ยังคงมีข้อจำกัดในการดำเนินงาน ทำให้จำนวนสัตว์จรจัดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการเป็นหนึ่งในองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือสัตว์เหล่านี้ อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการของมูลนิธิยังเผชิญกับอุปสรรคหลายด้าน เช่น ข้อจำกัดด้านงบประมาณ การขาดแคลนบุคลากรและอาสาสมัคร การขาดความร่วมมือจากภาครัฐ และการขาดมาตรการควบคุมจำนวนประชากรสัตว์จรจัดที่ชัดเจน ฉะนั้น แนวทางในการพัฒนาการจัดการของมูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการควรมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการงบประมาณและทรัพยากร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐและเอกชน การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ และการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการดูแลสัตว์ให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ การพัฒนานโยบายเชิงรุกเกี่ยวกับการควบคุมจำนวนสัตว์จรจัด เช่น โครงการทำหมันและฉีดวัคซีนให้กับสัตว์จรจัด ควบคู่กับการรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเลี้ยงสัตว์อย่างรับผิดชอบ เป็นแนวทางสำคัญที่สามารถช่วยลดปัญหาสัตว์จรจัดได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น การพัฒนาแนวทางการจัดการของมูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการจึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือสัตว์ที่ถูกทอดทิ้งได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: สถานสงเคราะห์สัตว์ การคุ้มครองสัตว์ สุนัขจรจัด

Abstract

This academic article aims to discuss the guidelines for improving the management of the Home for Handicapped Animals Foundation by employing a method of review and synthesis of existing studies. The discussion encompasses the issue of stray dogs and the development of management strategies for the foundation, which is responsible for caring for disabled and abandoned animals. The study examines key issues related to the problem of

stray dogs and cats in Thai society, the role of the Prevention of Cruelty and Animal Welfare Act B.E. 2557 (2014), and approaches to enhancing the efficiency of the foundation's management system.

The issue of stray dogs and cats remains a persistent social problem in Thailand. Despite various measures implemented by governmental and non-governmental organizations, operational limitations continue to exist, leading to a continuous rise in the number of stray animals. The Home for Handicapped Animals Foundation plays a crucial role in assisting these animals. However, its management faces multiple challenges, including budget constraints, a shortage of personnel and volunteers, limited collaboration with government agencies, and the absence of a well-defined strategy for controlling the stray animal population.

Therefore, the development of the foundation's management should focus on enhancing budget allocation and resource management efficiency, establishing collaborative networks with governmental and private organizations, integrating technology into operational management, and promoting public awareness regarding animal welfare. Furthermore, proactive policies aimed at controlling the stray animal population—such as sterilization and vaccination programs—should be implemented in conjunction with public awareness campaigns that encourage responsible pet ownership. These measures serve as essential strategies for addressing the issue of stray animals in a sustainable manner.

In conclusion, the improvement of the Home for Handicapped Animals Foundation's management requires support from all relevant sectors, particularly governmental bodies and the general public. Such collaboration is essential to ensuring the effective and sustainable provision of care and protection for abandoned animals.

Keywords: Animal Shelter, Animal Protection, Stray Dogs

บทนำ

ปัญหาสุนัขและแมวจรจัดยังเป็นปัญหา สังคมเรื้อรังของประเทศไทย แม้ในช่วงเวลาที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะพยายามดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้ปัญหาเหล่านี้หมดไปจากประเทศไทยได้ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และภาพลักษณ์ของประเทศในระดับสากล นอกจากนี้ ปัญหาดังกล่าวยังสะท้อนถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคมไทยอีกด้วย (อวิการ์ตน์ นิยมไทย, 2565)

สุนัขที่ถูกทอดทิ้งในที่สาธารณะหรือที่เรียกกันว่าสุนัขจรจัด เป็นสุนัขที่ไม่มีเจ้าของดูแล ซึ่งมักพบได้ทั่วไปตามที่สาธารณะ โดยเกือบทั้งหมดมาจากสุนัขบ้าน หรือสุนัขที่มีเจ้าของที่ไม่สามารถดูแลสุนัขเหล่านั้นได้ จึงนำมาปล่อยตามสถานที่ต่าง ๆ เมื่อสุนัขมีการผสมพันธุ์ทำให้เกิดการขยายพันธุ์ และมีอัตราเพิ่มขึ้นก่อให้เกิดปัญหาตามมาและรุนแรงเพิ่มขึ้น ทำให้เจ้าของสัตว์และผู้เพาะเลี้ยงสัตว์ขาดความรับผิดชอบ จึงเป็นสาเหตุการนำไปสู่การทอดทิ้งสัตว์ (ศรีณญุ ภักดีวงษ์, 2560) หรืออาจเกิดสาเหตุจากการพลัดหลงกับเจ้าของ หรือการเลี้ยงแบบปล่อยปะละเลย จนกลายเป็นสุนัขชุมชน สุนัขบางตัวเกิดมาจากสุนัขข้างถนน ซึ่งอาจจะไปผสมพันธุ์กับสุนัขบ้านแต่ก็ไม่มีใครยอมรับเป็นเจ้าของ เมื่อเกิดข้างถนน ก็เลยต้องใช้ชีวิต ข้างถนนต่อไปโดยปริยายซึ่ง

ผลกระทบเชิงลบของสุนัขและแมวจรจัดนั้น มีผลต่อมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเสียงเห่าหอน มุสลัสต์ว่ อับดีเหตุและโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน สุนัขบางตัวป่วยเป็นโรคเรื้อรังที่ต้องได้รับการดูแลรักษาที่ยาวนาน หรือสุนัขบางตัวเป็นโรคที่ไม่มีทางรักษาให้หายขาดได้ ไม่ว่าจะเป็นโรคมะเร็งหรือโรคที่ทำให้สัตว์นั้นพิการ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ บางตัวควบคุมการขับถ่ายไม่ได้ ขยับตัวไม่ได้ หรือเป็นโรคใด ๆ ก็ตามก็อาจทำให้สุนัขตัวนั้นไม่น่ารักอีกต่อไป บางคนรับไม่ได้ที่สุนัขตัวเองต้องมาป่วยซึ่งการป่วยของสุนัขต้องมีค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการรักษาตามมา เมื่อมีจำนวนมากและกระทบกับรายได้ของเจ้าของ ซึ่งอาจจะไม่คุ้มค่ากับการที่จะต้องเลี้ยงดูต่อไปหรือไม่ก็อาจไม่มีเวลามากพอในการดูแลสัตว์ป่วยเนื่องจากต้องทำมาหากิน จึงเป็นสาเหตุที่เจ้าของตัดสินใจทิ้งสุนัขหรือแมวบางตัวถูกทิ้งในโรงพยาบาลสัตว์ที่เจ้าของนำมารักษา ยิ่งไปกว่านั้นคือไม่รักษาต่อแล้วปล่อยให้สุนัขค่อย ๆ เสียชีวิตลงไปอย่างทรมาน (ปัญหาสุนัขจรในสังคมไทยด็อกโลก , 2561) รัฐบาลมีนโยบายแก้ไขปัญหาลำนี้มาตลอด แต่ไม่สามารถแก้ไขให้หมดไปได้ทั้งในเชิงปฏิบัติ และในเชิงด้านนโยบาย

ในปีพ.ศ. 2566 พบว่า มีสุนัขในไทย 7.3 ล้านตัว แบ่งเป็นสุนัขมีเจ้าของ 6,622,000 ตัวโดยประมาณ เป็นสุนัขจรจัดจำนวน 758,000 ตัว อันดับจังหวัดที่มีสุนัขทุกชนิดมากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร ประมาณ 700,000 ตัว รองลงมาคือจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดชลบุรี และอันดับ 8 ที่มีสุนัขมากที่สุด คือ จังหวัดสกลนคร มีจำนวนประมาณ 182,000 ตัว (สำนักข่าวไทย, 2566)

ตารางที่ 1 จำนวนสุนัขรายจังหวัดในประเทศไทย

ลำดับ	จังหวัด	จำนวน (ตัว)
1	กรุงเทพมหานคร	721,879
2	นครราชสีมา	300,961
3	เชียงใหม่	278,943
4	ชลบุรี	262,901
5	นครสวรรค์	205,518
6	อุบลราชธานี	201,221
7	บุรีรัมย์	185,752
8	สกลนคร	182,842

ที่มา: (สำนักข่าวไทย, 2566)

ที่ผ่านมาในอดีต ปัญหาที่พบสุนัขจรจัด เรามักจะคุ้นเคยกับสุนัขจรจัดที่หันซ้าย หันขวาก็จะเจอมากกว่าสุนัขเลี้ยง เพราะสุนัขจรจัดมีอยู่ทุกมุมของหลาย ๆ พื้นที่ไม่ว่าจะเป็นวัด โรงเรียน โรงพยาบาล หมู่บ้าน หรือแม้แต่ในชุมชนเล็ก ๆ ก็มักจะได้ยินเสียงเห่า หอน ทุกเวลา เพราะสุนัขเหล่านี้ล้วนแต่ไม่ได้รับการดูแล เอาใจใส่อย่างสุนัขที่มีเจ้าของ เนื้อตัวอาจจะดูสกปรกไม่สะอาดตา บางตัวอาจจะมีแผลจากการโดนมนุษย์ทำร้าย หรือพวกสัตว์กัดกันเองเพื่อแย่งชิงอาหารที่มีอยู่จำนวนน้อยนิดเพื่อประทังชีวิต

บนถนนหลายจุดเป็นที่พักอาศัยของสุนัขที่มีทั้งตัวเล็ก ตัวใหญ่ หลากหลายสายพันธุ์นอนเกลื่อนกลาดให้เห็นอยู่ทุกมุม ไม่ว่าจะเป็นใต้ท้องรถ ใต้เก้าอี้ ใต้สะพานลอย ฯลฯ โดยหวังแค่เพียงอาศัยหลบแดดในตอนกลางวัน และหากบางวันมีน้ำขัง ฝนตก สุนัขเหล่านี้ก็ไม่สามารถเลี่ยงพื้นที่นอนได้เลย มันต้องคลุกฝุ่น ดินโคลน น้ำสารพัดเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดในแต่ละวัน มนุษย์มักจะทำลายที่นอนที่ของสุนัขโดยการขับไล่ออกไปจากพื้นที่เพื่อไม่ให้มานอนบริเวณหน้าบ้าน หรือพื้นที่รอบ ๆ บ้าน โดยไม่ได้คำนึงถึงจิตใจของสุนัขที่ไร้ที่นอน มนุษย์เป็นสาเหตุทำให้สุนัขต้องวิ่งหนี ถูกขับไล่ด้วยการสาดน้ำ หรือการถูกตีเมื่อยามต้องไปหาอาหารกิน สุนัขทำได้แค่เพียงวิ่งหนีเพื่อเอาชีวิตให้รอดแล้วไปหาอาหารในพื้นที่ตรงจุดอื่นแทนโชคร้ายสำหรับสุนัขที่เพิ่งเกิด

ออกมาไม่นานที่ยังไม่สามารถหาอาหารหรือที่พักได้เอง อาจจะต้องเผชิญกับสัตว์ตัวใหญ่ที่พยายามแย่งชิงความเป็นใหญ่ อาจจะถูกทำร้าย ถูกกัด เहां ขูจนส่งเสียงร้องดังไปทั่วพื้นที่นั้น ๆ แต่ไม่มีใครสามารถเข้าไปช่วยเหลือให้รอดพ้นจากการโดนทำร้ายได้เลย จึงได้มีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ขึ้นมาป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ในหมวด 3 สถานสงเคราะห์สัตว์ มาตรา 14 เพื่อสนับสนุนการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้ผู้ซึ่งจัดตั้งสถานสงเคราะห์สัตว์ที่ดำเนินกิจกรรมในลักษณะที่ไม่มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองหรือ แสวงหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนเป็นสถานสงเคราะห์สัตว์ต่อนายทะเบียน หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการขอขึ้นทะเบียน ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด มาตรา 15 ผู้ซึ่งจัดตั้งสถานสงเคราะห์สัตว์ที่ได้ขึ้นทะเบียนตาม มาตรา 14 แล้ว อาจได้รับการสนับสนุนจากกรมปศุสัตว์หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ดังต่อไปนี้

(1) ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมหรือการจัดสวัสดิภาพสัตว์

(2) การควบคุมปริมาณสัตว์และการป้องกันโรคระบาดสัตว์ภายในสถานสงเคราะห์สัตว์

(3) การอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมหรือการจัดสวัสดิภาพสัตว์ มาตรา 16 ในกรณีที่น่าปรากฏว่าสถานสงเคราะห์สัตว์ที่ได้ขึ้นทะเบียนตาม มาตรา 14 ดำเนินกิจกรรมในลักษณะ ทางการเมืองหรือ แสวงหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกันกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์หรือไม่จัดสวัสดิภาพสัตว์ให้เหมาะสมให้นายทะเบียนมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือ และกำหนดระยะเวลาให้สถานสงเคราะห์ (พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557, 2557)

กลุ่มคนที่เห็นด้วยสนับสนุนให้มีกฎหมายดังกล่าวมักเป็นคนที่มีสัตว์เลี้ยงในบ้านและมีส่วนร่วมสนับสนุนการออกกฎหมายและได้อ่านศึกษาเนื้อหากฎหมายมาบางส่วนกลุ่มคนที่ยังไม่เห็นด้วยนั้น ด้วยเหตุเพราะบางคนอ่านเพียงแค่ชื่อของกฎหมายแล้วก็ตีความเลยเถิดเมื่อถูกสุนัขมากัดทำร้ายจะไม่สามารถทำร้ายได้เลยบ้างก็มองว่าคนถูกทำร้ายได้รับบาดเจ็บทั้งกายและใจยังได้รับการคุ้มครองดูแลน้อยกว่าสัตว์เลี้ยงถูกทำร้ายบ้างก็มองไปถึงควรจัดระเบียบควบคุมสัตว์เลี้ยงเร่รอนจรจัดให้เป็นระเบียบหรือให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงรับผิดชอบไม่ปล่อยปละละเลยสัตว์เลี้ยงเสียก่อนค่อยออกกฎหมายมาบังคับใช้กับคนบ้างก็ได้อ่านกฎหมายแล้วมีความเห็นว่ายังมีช่องว่างในการนำกฎหมายไปปฏิบัติ จึงไม่เห็นด้วย และอีกส่วนหนึ่งคนในสังคมขาดการตระหนักรู้ และไม่ให้ความสนใจในกฎหมายดังกล่าวอย่างเพียงพอ ซึ่งจากทัศนคติที่หลากหลายของคนในสังคม การบังคับใช้กฎหมาย พ.ร.บ. ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 เพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนจึงจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์และสร้างการตระหนักรู้ให้เข้มข้นเพิ่มมากขึ้น

เป็นระยะเวลา 6 ปีกว่าที่กฎหมายมีผลบังคับใช้แล้วแต่ปัจจุบันยังพบการทารุณกรรมสัตว์ในไทยปรากฏเป็นข่าวอยู่เป็นระยะมีทั้งการทารุณกรรมสัตว์ด้วยความไม่โหดร้ายการฆ่าหรือทำร้ายสัตว์เพื่อปกป้องทรัพย์สินของตนเองเพื่อเป็นอาหารหรือเพราะถูกรบกวนทำให้เดือดร้อนรำคาญโดยมีมุมมองว่าสัตว์ เป็นทรัพย์สินที่ตนครอบครองจะทำอย่างไรก็ได้ เช่น ฆ่าสุนัขแล้วผูกกับรถยนต์ลากไปตามทางอันเป็นวิธีที่โหดร้าย ทารุณมาก การทารุณกรรมสัตว์ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ข้างต้นนั้นส่วนหนึ่งก็อาจเป็นเพราะแนวคิดแบบเดิมที่มองว่า สัตว์คือทรัพย์สินเป็นสิ่งที่ของ และมนุษย์ยอมเป็นใหญ่กว่าสัตว์ทั้งปวงสัตว์ที่ได้รับการคุ้มครองตาม พ.ร.บ. ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีนิยามที่มุ่งคุ้มครอง “สัตว์” ที่โดยปกติเลี้ยงไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสัตว์เลี้ยง ใช้งาน พาหนะ เพื่อนสัตว์เลี้ยง อาหาร การแสดง หรือเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตามและให้สุนัขความรวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด แม้ว่ากฎหมายจะมุ่งเอาผิดกับผู้ที่ทารุณ กรรมสัตว์แต่ในส่วนของผู้เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงนั้นกฎหมายก็เอาผิดด้วยเช่นกันโดยเฉพาะหากผู้ที่เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงปล่อยละทิ้งไม่ดูแลสัตว์โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรซึ่งจะมีโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท พ.ร.บ. ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ถือได้ว่าเป็นกฎหมายอีกฉบับที่สร้างคุณธรรมความดีให้เกิดกับจิตใจของมนุษย์ นำไปสู่การปฏิบัติต่อสัตว์ด้วยความเมตตา

กรุณาซึ่งจะทำให้ผู้คน ในสังคมมีจิตใจที่โอบอ้อมอารีจิตใจอ่อนโยนเป็นรากฐานให้คนและสัตว์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปลอดภัย (พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557, 2557)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์นั้นเป็นความผิดอาญาแผ่นดินไม่สามารถยอมความได้ในชั้นตำรวจทุกคดีต้องถูกทำเป็นสำนวนและนำเข้าสู่ศาลเพื่อพิพากษาตัดสินคดี ตามกระบวนการยุติธรรม กฎสุนัขป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ คือ เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อมจึงควรได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกกระทำการทารุณกรรม และเจ้าของสัตว์ซึ่งนำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพให้สุนัขสมตามประเภทและชนิดของสัตว์ ทั้งในระหว่างการเลี้ยงดู การขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งาน หรือใช้ในการแสดง

อาจกล่าวได้ว่าเป็นกฎหมายที่ดีและเป็นหนึ่งในกฎหมายฉบับที่ออกมาเพื่อสัตว์และสมควรแก่เวลาแล้ว ที่ควรจะมีกฎหมายแบบนี้แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับสังคมไทยก็อาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาสัตว์โดนทารุณและ คนที่ได้รับความเดือดร้อนจากสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของหรือมีเจ้าของสัตว์แบบอำพรางได้อย่างเต็มที่และกฎหมายฉบับนี้ก็อาจไม่สามารถจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ที่ไม่มีเจ้าของได้เช่นกัน

ปัญหาสุนัขจรจัดเป็นปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจในหลายประเทศทั่วโลก หลายประเทศได้ดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ เนเธอร์แลนด์ เยอรมนี สิงคโปร์ และญี่ปุ่น ซึ่งมาตรการเหล่านี้สามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทยได้โดยคำนึงถึงบริบททางสังคมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด เช่น กำหนดบทลงโทษสำหรับเจ้าของที่ละเลยสัตว์เลี้ยง หรือปล่อยให้สุนัขขี้ถ่ายเรี่ยราด
- 2) การเก็บภาษีสัตว์เลี้ยง เพื่อกระตุ้นให้เจ้าของสัตว์มีความรับผิดชอบมากขึ้น และนำรายได้มาใช้ในโครงการจัดการสัตว์จรจัด
- 3) การขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยงและฝังไมโครชิป เพื่อควบคุมจำนวนสัตว์และติดตามเจ้าของ
- 4) การรณรงค์ให้ประชาชนรับเลี้ยงสัตว์จรจัด แทนการซื้อสัตว์จากฟาร์มเพาะพันธุ์
- 5) การจัดตั้งหน่วยงานคุ้มครองสัตว์ เช่น ตำรวจคุ้มครองสัตว์ที่คอยดูแลปัญหาสัตว์ถูกทารุณกรรม
- 6) การทำหมันและฉีดวัคซีน เพื่อควบคุมจำนวนประชากรสัตว์จรจัด

มาตรการเหล่านี้ได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพในหลายประเทศ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย โดยต้องคำนึงถึงบริบททางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมของประเทศ (อวิการ์ตัน นิยมไทย, 2565)

ข้อเสนอแนะ

การป้องกันการทารุณกรรมสัตว์รวมไปถึงมาตรการอื่น ๆ ที่ได้มีการนำมาใช้ในการคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของประเทศไทยและต่างประเทศรวมถึงบทบัญญัติต่าง ๆ ที่เป็นในส่วนของข้อตกลงระหว่างประเทศทำให้สามารถที่จะเข้าใจถึงแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้มีการนำมาใช้ในการบัญญัติกฎหมายเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนั้นสามารถที่จะนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและปรับใช้เพื่อให้กฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของประเทศไทยซึ่งก็คือพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้น ได้มีรูปแบบที่เหมาะสมในการกำหนดบทบัญญัติในการลงโทษที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดตลอดจนเพื่อเป็นการแก้ไขต้นเหตุแห่งปัญหาการกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์ที่แท้จริงและยั่งยืน ซึ่งจากการวิเคราะห์พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ที่ประเทศไทยได้ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ปรากฏว่ายังมีข้อบกพร่องในบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวโดยเฉพาะในเรื่องของ

บทบัญญัติ ในการลงโทษการกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์โดยนิติบุคคลหรือการร่วมกันกระทำการอันเป็นการ ทารุณกรรมต่อสัตว์ของกลุ่มบุคคลรวมทั้งปัญหาในส่วนของมาตรการอื่น ๆ ที่ใช้ในการแก้ไข ปัญหาในเรื่อง การทารุณกรรมสัตว์ ลงโทษปรับและจำคุกที่ยังไม่เพียงพอที่จะสามารถแก้ไขต้นเหตุปัญหาการ ทารุณกรรมสัตว์ที่แท้จริงได้ เพื่อที่จะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ในประเทศไทยอย่างมี ประสิทธิภาพต่อไป

ตามความเป็นจริงที่เกี่ยวกับสัตว์มุมมองนี้แม้จะมองว่าสัตว์นั้นไม่มีสิทธิหรือสถานะตามกฎหมายสุนัขเป็น ของตัวเองแต่มนุษย์ก็ยังมีหน้าที่ทางศีลธรรมที่จะไม่กระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์เพราะเท่ากับเป็นการรักษา ศีลธรรมของมนุษย์เอง เนื่องจากการทารุณกรรมต่อสัตว์อาจจะทำให้บุคคลที่ทรมาณสัตว์เหล่านั้นไปกระทำการ เช่นนั้นกับมนุษย์ด้วยกันก็ได้ โดยแนวคิดนี้มองว่าผลประโยชน์ของสัตว์นั้นเกี่ยวพันกับมนุษย์ในแง่ที่มนุษย์ จะต้องรับผิดชอบต่อสัตว์เนื่องจากสัตว์สถานะทางศีลธรรมเพราะสัตว์สามารถมีความพึงพอใจหรือทุกข์และมี สภาวะทางจิตอื่น ๆ เช่นเดียวกับมนุษย์ อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งกัน ระหว่างหน้าที่ของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์ โดยประการที่หนึ่งเห็นว่ามนุษย์สามารถใช้ประโยชน์จากสัตว์ได้ เป็นการ มองว่ามนุษย์อยู่เหนือกว่าสัตว์ ในขณะที่ประการที่สองเห็นว่ามนุษย์ควรปกป้องคุ้มครองสัตว์ให้ความรักความ ห่วงใยและดูแลเอาใจใส่สัตว์นั้น

ด้วยแนวความคิดที่ว่าแม้ในมุมมองของมนุษย์จะเห็นว่าสัตว์อาจจะไม่มีสิทธิเทียบเท่ามนุษย์ แต่ อย่างไรก็ตามมนุษย์ก็มีหน้าที่ทางศีลธรรมที่จะต้องปฏิบัติต่อสัตว์ให้ดีและไม่ทารุณกรรมต่อสัตว์ซึ่งมีความ เชื่อมโยงกับแนวคิดทางศาสนาด้วยและไม่ว่าจะผ่านมาก็ปีหรือกี่แนวทางแก้ไขกฎหมายก็ยังมีช่องว่างที่รัฐบาลยัง ไม่สามารถใช้กฎหมายนี้ได้อย่างจริงจังและตรงตามจุดประสงค์ และคนกระทำความผิดต่อกฎหมายก็ไม่เกรงกลัว ต่อกฎหมายนี้เท่าที่ควร เพราะรัฐไม่สามารถจัดการปัญหาได้ผลจึงไปตกที่บุคคลใจดีที่รักสัตว์หรือ ผู้ที่รักสัตว์แต่ ไม่มีกำลังมากพอและสถานที่ที่เหมาะสม อีกทั้งยังรวมไปถึงมูลนิธิและกลุ่มคนรักสุนัขที่อาสาจึงทำให้เกิดปัญหา ขาดงบประมาณในการเลี้ยงดูสัตว์

คนที่ใจบุญจึงทำได้แค่ให้อาหารประทังชีวิตของสัตว์เหล่านี้แต่ก็ยังเกิดปัญหาสัตว์ถูกทอดทิ้งหรือจรจัด ยังเกิดปัญหาตามเดิมเนื่องจากทศวรรษความสงสารไม่ไหวก็ต้องทำได้เพียงเท่านี้ สุนัขและแมวจรจัดในพื้นที่นั้น ๆ และมูลนิธิหรือสถานที่พักพิงอาจขาดแคลนทุนทรัพย์ในการดูแล คำตอบแบบนี้คงจะเป็นความคิดเห็น คนรัก สัตว์เพียงเท่านั้น แต่ไม่เพียงแต่ พ.ร.บ. นี้จะคุ้มครองสัตว์แล้วยังอิงไปถึงเรื่องของศาสนาทั้งการมีเมตตากรุณา อีกด้วย ความที่ประเทศไทยของเราเป็นเมืองพุทธจึงต้องมีการให้ความสำคัญกับอีกทั้งหลายแง่มุม ทั้งความ ถูกต้อง ความเป็นจริง ศาสนา และความเหมาะสม ในการแก้ปัญหาเช่นนี้ปัญหาเหล่านี้ก็จะยืนยงอยู่เช่นเดิม

ถ้ารัฐบาลมีการจัดการที่เหมาะสม ทั้งในเรื่องของ พ.ร.บ. ที่ครอบคลุมและเกิดการพิจารณาพิเคราะห์ ใหม่อีกเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่แท้จริงแล้ว ยังต้องตรวจสอบสถานที่ประสบปัญหา เช่น ชุมชน เพื่อจัดการจัดสรรงบประมาณในการจัดการพื้นที่และจัดสรรงบประมาณในการดูแลสัตว์จรจัดพวกนี้ให้อยู่ถูก ที่ ถูกทางและได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมเห็นตามสมควร อีกทั้งถ้ารัฐบาลจัดการตรวจสอบมูลนิธิและสถาน พิเคราะห์สุนัขและแมวจรจัดตามสถานที่ต่าง ๆ ก็จะเห็นว่ายังขาดแคลนคุณทรัพย์เพื่อนำมาจัดการดูแล สัตว์ จรจัดเหล่านี้ให้เหมาะสมและถูกต้องตามเห็นสมควรโดยอิงด้วยกฎหมายและการพิจารณาจาก ความคิดเห็น ประชาชนให้เป็นสถานที่โดยถูกต้องและสามารถขอความช่วยเหลือและประชาสัมพันธ์ผ่านทางรัฐบาลหรือ กลุ่มที่เกี่ยวข้องหรือไปทางกลุ่มคนที่รักสัตว์หรือประชาชนผู้ใจบุญ และช่วยกันรักษาสมดุลของประเทศเพื่อ พัฒนา ประเทศเรื่องสุนัขจรจัดให้หมดไปจากประเทศนี้สืบไปในอนาคต ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการของมูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการ

สรุป

จากปัญหาดังกล่าวการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดของส่วนราชการโดยอิงจาก พ.ร.บ. คุ้มครอง การทารุณกรรมสัตว์จึงเป็นส่วนขับเคลื่อนที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด สภาพปัญหาสถานการณ์ มาตรการในการจัดการปัญหารวมถึงภาคประชาชน สังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ ปัญหาดังกล่าวมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาอย่างไรและมีแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดหรือไม่อย่างไร รวมถึงวิเคราะห์แนวทางในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดเพื่อเสนอเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป ดังนั้น รัฐบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือคุ้มครองและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ในชุมชนสถานสงเคราะห์สัตว์และมูลนิธิอย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของประชาชนควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ตรงจุดที่เกิดของปัญหาและการนำนโยบายและความคิดเห็นไปแก้ไขปัญหา อีกทั้งต้องตระหนักถึงพื้นที่ที่ประสบปัญหาที่มีความแตกต่างกัน ประกอบกับสร้างความสมดุลจากแผนภาพระหว่างบนลงล่าง แบ่งสรรหน้าที่ผู้มีอำนาจในการจัดการปัญหาและช่วยเหลือมูลนิธิและประชาชนในพื้นที่ให้เกิดการคล่องตัวและผ่านปัญหาไปได้อย่างเหมาะสม เพิ่มศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและเพิ่มศักยภาพในการสนับสนุนมูลนิธิและสถานที่ที่ประสบปัญหาอย่างเหมาะสม แบ่งสรรหน้าที่อย่างชัดเจน รวมถึงการวางแผนจัดการแก้ไขสาเหตุของปัญหาและ พ.ร.บ. คุ้มครองการทารุณกรรมสัตว์ พ.ศ.2557 โดยนำความคิดเห็นของประชาชนมาพิจารณาและนำปัญหา

ของมูลนิธิ และสถานที่ต่าง ๆ ที่เกิดปัญหามาพิจารณาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและสามารถแก้ไขปัญหามาได้เพื่อพัฒนาประเทศต่อไป

ผู้เขียนเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายยังไม่เข้มงวดเท่าที่ควร ภาครัฐควรพิจารณาแนวทางจากต่างประเทศ เช่น การทำหมันสัตว์จรจัด การเพิ่มโทษแก่ผู้ที่ทิ้งสัตว์เลี้ยง และการส่งเสริมการรับเลี้ยงสัตว์จากสถานพักพิง นอกจากนี้ ควรสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์อย่างมีความรับผิดชอบ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาสัตว์จรจัดเป็นไปอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ด็อกไลท์. (2561). *ปัญหาสุนัขจรในสังคมไทยด็อกไลท์*. เข้าถึงได้จาก <https://www.dogilike.com/content/tip/6617/>.

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557. (2557, 26 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 131 ตอนที่ 87 ก, หน้า 1-10.

ศรัณยู ภักดิ์วงษ์. (2560). องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี. (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักข่าวไทย. (2566). *เปิดข้อมูลประชากรสุนัขในไทย 7.3 ล้านตัว เป็นสุนัขจรจัด 758,000 ตัว กทม. มากสุด*. เข้าถึงได้จาก <https://tna.mcot.net/tna-241353>.

อวิการ์ตน์ นิยมไทย. (2565). *มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัด ตอนที่ 1 แนวคิดและมาตรการแก้ไขปัญหสุนัขจรจัดในต่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.